

4.

Radość ze wspólnoty szkolnej

I. PROSPEKT WARTOŚCI

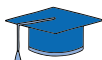
1.1. CEL OGÓLNY

Rozwój społeczny

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Umiejętność współpracy z drugim człowiekiem¹

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Wrażliwość na dobro drugiego człowieka

¹ „Osoba nie może znaleźć spełnienia jedynie w sobie samej, z pominięciem swojego bycia «z» innymi i «dla» innych. Prawda ta nakazuje jej nie tylko zwykłe współistnienie na różnych poziomach życia społecznego i relacji międzyludzkich, ale poszukiwanie bez wythnienienia w formie praktycznej, a nie wyłącznie idealnej – dobra, a więc sensu i prawdy, których ślady można dostrzec w istniejących formach życia społecznego. Żadna z form życia społecznego – poczynając od rodziny, poprzez rozmaite grupy społeczne, stowarzyszenia, przedsięwzięcia o charakterze ekonomicznym, miasto, region, państwo, aż po wspólnotę ludów i narodów nie może pomijać pytania o własne dobro wspólne, które jest pytaniem zasadniczym o jej znaczenie i prawdziwą rację istnienia”. KNSK 165.

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Akceptacja nowych osób w grupie rówieśniczej.
- Więzy między rówieśnikami jest budowana przez małe gesty.
- Mój udział w budowaniu „cywilizacji miłości”.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Trzeba być otwartym na nowe osoby w grupie².
- Każda osoba w klasie ma swoją niepowtarzalną wartość, jest kimś wyjątkowym.
- Nie należy traktować kolegów w sposób interesowny.

Zasady

- Staram się wychodzić naprzeciw potrzebom kolegów.
- Jestem hojny w dzieleniu się z kolegami moją wiedzą i talentami.
- Spory z kolegami rozwiązuję w sposób roztropny i kulturalny.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Wspólnota szkolna ma wartość, która pozostaje na całe życie.
- Należy uświadamiać dziecku, że o wartości człowieka stanowi także otwartość na bliźnich.
- Trzeba reagować na przejawy dyskryminacji w szkole, nawet jeśli nie dotyczy to mojego dziecka.

Zasady

- Zachęcam do bezinteresownej pomocy kolegom, którzy mają problemy w nauce.
- Pomagam młodemu człowiekowi zrozumieć konflikty z kolegami i rozwiązywać je, odwołując się do własnych doświadczeń szkolnych.
- Pokazuję, że warto budować trwałe więzi między ludźmi.

² „Świadomość dobra wspólnego rodzi nie tylko świadomość, iż w jego zabezpieczeniu ludzie są współzależni, ale rodzi jeszcze głębszą świadomość, a mianowicie: potrzeby szukania siebie nawzajem, a tym samym bycia razem w jedności godnej człowieka. Jesteśmy razem w sposób dynamiczny, mający charakter działania, charakter ludzkiej aktywności”. H. Skorowski, *Solidarność*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 473-474.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Nie dopuszczam, aby jeden uczeń w jakikolwiek sposób wykorzystywał bezsilność drugiego ucznia.
- Życzliwy stosunek wychowawcy wobec klasy przenosi się na pozytywne relacje między uczniami.
- Teren szkoły to doskonale miejsce do nawiązywania pozytywnych kontaktów międzyludzkich.

Zasady

- Troszczę się o to, by nowi uczniowie nie czuli się w klasie obco.
- Staram się dotrzeć do każdego ucznia w klasie i mieć z nim dobry kontakt.
- Pomagam łagodzić konflikty między uczniami.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Tworzymy klasowy album. Każdemu uczniowi poświęcamy jedną stronę, na której umieszczamy jego zdjęcie, najlepiej w charakterystycznej dla niego sytuacji (zadanie dla grupy fotograficznej), z jego krótkim opisem, np. rymowanym (zadanie dla grupy literackiej).

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Klasa jest środowiskiem społecznym i wychowawczym, które sprzyja budowaniu dobrych relacji między uczniami. Nowi uczniowie są serdecznie *przyjmowani* przez swoich rówieśników. W życzliwym otoczeniu nie występuje zjawisko dyskryminacji. Młodzi ludzie potrafią odważnie bronić kolegów, a w sporach mądrze dochodzić swoich racji. Swoją wiedzą i umiejętnościami dzielą się bezinteresownie z innymi.

1.10. ZAGROŻENIA

Młodzi ludzie odnoszą się do siebie z pogardą. Nie zależy im na budowaniu dobrych relacji z innymi. Talenty służą im jedynie do zdobywania ocen; nie myślą o tym, by pomóc mniej zdolnym kolegom. W sytuacjach konfliktowych nie potrafią mądrze rozwiązywać sporów. Rodzina i szkoła nie uczą bezinteresowności i życzliwego stosunku do bliźnich.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Człowiek ze swej natury jest istotą społeczną. Przychodzi na świat i rozwija się w konkretnym środowisku rodzinnym i szkolnym. Oddziaływanie środowiska od zawsze traktowane było jako czynnik sprzyjający rozwojowi człowieka i jego wychowaniu, albo utrudniający prawidłowy rozwój. Rozważania na temat czy geny, czy środowisko mają większy wpływ na rozwój i wychowanie człowieka trwają niezmiennie do dnia dzisiejszego.

Podejmując temat funkcjonowania człowieka w konkretnym społeczeństwie, należy pamiętać, że człowiek (choć bezsprzecznie jest istotą społeczną) stanowi dla siebie niejako odrębne środowisko psychiczne i duchowe.

Osoba ludzka wyodrębnia się z otoczenia, tworzy relacje i jest ich podmiotem. Człowiek po prostu sam myśli, przeżywa, spostrzega świat i nawet go tworzy. Informacje czerpie z otoczenia, ale i z własnego wnętrza i indywidualnych doświadczeń. Stąd ważne jest by w organizowaniu pracy pedagogicznej oraz wspieraniu procesów rozwojowych traktować środowisko człowieka jako przestrzeń zindywidualizowaną, uzależnioną od osobistych uwarunkowań każdego z wychowanków.

Klasa, szkoła jest przestrzenią, w której uczeń buduje relacje z rówieśnikami. Te miejsca powinny sprzyjać budowaniu dobrych relacji między uczniami. Szkoła jest pierwszym środowiskiem, zaraz po rodzinie, z którym styka się młody człowiek. To właśnie w grupie rówieśniczej przeżywa pierwsze swoje sukcesy i porażki, radości i smutki, spełnienie i rozczarowanie. Omówienie z uczniami tej wartości pomoże im zrozumieć, jak budować właściwe relacje z kolegami w klasie i w szkole, z nauczycielami i rodzicami oraz jak ważne i satysfakcjonujące są dobre relacje z innymi.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Powieść Aleksandra Minkowskiego pt. *Gruby* to opowieść o chłopcu Macieju Łazanku, który po bolesnych przeżyciach wojennych próbuje się odnaleźć w nowym środowisku. Marzy jak każde dziecko o przyjaźni i akceptacji, zmagając się z odrzuceniem.

Rodzice Macieja w czasie wojny przebywali w Republice Komi. Tam, z powodu niedostatku i konieczności wspierania żołnierzy walczących na froncie, cierpieli głód. Chłopiec stale chodził głodny, marzył by najeść się do syta. Gdy rodzina bohatera powieści wraca do Polski na Ziemię Odzyskane, Maciej ma wreszcie sposobność zaspokojenia głodu, z czego korzysta w nadmiarze, sugeruje to już tytuł powieści. Otyły Maciej na początku zaprzyjaźnia się z Jackiem, ale gdy staje się przedmiotem drwin rówieśników przyjaźń między nimi się kończy. Gruby stara się odgryzać kpiącym z niego kolegom, stale się buntuje, wdaje się w bójki, ale upokorzenia stają się coraz dotkliwsze i doprowadzają Łazanka do myśli samobójczych. Jedynym oparciem chłopca jest przyjaźń z Majem, kalekim chłopcem, który przywykł do kpin kolegów oraz rozmowy z nauczycielem gimnastyki.

W pokoju nauczycielskim było pusto, Wąs wskazał na dwa fotele stojące pod oknem. Zawahałem się.

– Usiądź! – powiedział i sam wygodnie rozsiadł się w fotelu [...] – Nie nawidzisz ich?

Zaskoczył mnie tym pytaniem. Brzmiało brutalnie, ostro. Wąs patrzył mi w oczy, nie rozumiałem jego spojrzenia.

– To nie jest nienawiść – odparłem po chwili namysłu.

– A co?

– Raczej... pogarda. Gardzę nimi, panie profesorze [...]

– Uważasz, że masz takie prawo – powiedział profesor. – A ja uważam, że nie masz.

Nie powstrzymałem się od ironii.

– Może powinienem ich kochać, panie profesorze?

Wąs spojrzał na mnie bystro, ale spokojnie, bez dezaprobaty.

– Rozumieć – powiedział. – Powinieneś starać się zrozumieć.

Jakby mnie uderzył. Otworzyłem usta, zamknąłem je. Pod powiekami zapiekło. Popatrzyłem wyzywająco na profesora.

– Oczywiście. Ja ich doskonale rozumiem. Wiem, że jestem pokraczny, tłusty, podobny do wieprza albo do wieloryba, albo do beczki śledzi. Wiem, że jestem ogromnie śmieszny, panie profesorze. Ale mam jedną wadę. Nie cierpię, kiedy się ze mnie śmieją. Nie umiem się z tym pogodzić. Nie umiem, nie chcę!...

– Uspokój się, Maćku – powiedział bardzo cicho profesor. – Nie rozumiałeś mnie. Miałem na myśli coś zupełnie innego. Uczę od trzydziestu lat, znam młodzież lepiej niż dorosłych. Młodzi są lekkomyślni, bawią się pozorami, widzą tylko powierzchnię zjawisk. Nie potrafią jeszcze patrzeć w głąb, oceniać innych pod kątem ich rzeczywistej wartości. To przychodzi z wiekiem, doświadczeniem, znajomością życia. Rozumiesz mnie?

Leciutko poruszyłem głową.

– Ale młodzi posiadają pewną bardzo piękną cechę – ciągnął profesor. – Potrafią odmienić się w ciągu jednej chwili. Jeżeli zaimponujesz im, zdobędziesz podziw, w mig zmienią swój stosunek do ciebie.

A. Minkowski, *Gruby*,
cyt. za: A. Klimowicz,
M. Derlukiewicz,
Nowe Słowa na start!
*Podręcznik do języka
polskiego dla klasy
piątej szkoły podsta-
wowej*, wyd. Nowa
Era, Warszawa 2018,
s. 265-266.

Powyższy fragment powieści *Gruby* z pewnością stanowi wzór dialogu wychowawczego. Widzimy nauczyciela, który pochyla się z empatią i wyrozumiałością nad uczniem i jego problemami. Stwarza mu przestrzeń do otwarcia się i wyrażenia ukrytych emocji. Maciej zostaje wysłuchany. Widać wyraźnie jak w czasie tej jednej rozmowy nasz bohater się przemienia: z zamkniętego, pełnego gniewu i żalu chłopca, otwiera się na nauczyciela, by w końcu otworzyć się także na swoich kolegów.

W środowiskach szkolnych dość częstym problemem są stygmatyzacja i odrzucenie, które niejednokrotnie prowadzą do zaburzeń: depresji, anoreksji, bulimii, a nawet samobójstwa. Wychowawcy i rodzice zastanawiają się jak temu przeciwdziałać. Wśród wielu propozycji wychowawczych warto podjąć w czasie lekcji wychowawczej temat tej wartości. Można ją omówić na podstawie przedstawionego fragmentu powieści *Gruby*.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Jezus prowadzi do wypełnienia Bożych przykazań, zwłaszcza przykazania miłości bliźniego, nadając jego wymaganiom charakter wewnętrzny i bardziej radykalny: miłość bliźniego wypływa z serca, które kocha i które – właśnie dlatego, że kocha – gotowe jest spełniać w życiu najwyższe wymagania.

VSpl 15.

Poprzez praktykowanie miłości bliźniego świeccy przeżywają i wyrażają swoje uczestnictwo w królewskim urzędzie Chrystusa. [...] Miłość bowiem ożywia i wspiera czynną solidarność, wrażliwą na całokształt potrzeb istoty ludzkiej. Tak pojęta miłość, praktykowana nie tylko przez poszczególne jednostki, lecz także w sposób solidarny przez grupy i wspólnoty, jest i zawsze będzie potrzebna.

ChL 41.

Edukacja moralna oznacza proszenie dziecka lub nastolatka tylko o te rzeczy, które nie stanowią dla niego nieproporcjonalnego poświęcenia, wymaganie tylko tyle wysiłku, ile nie spowoduje urazów lub działań czysto przymusowych. Normalną drogą jest proponowanie małych kroków, które mogą być zrozumiane, zaakceptowane i docenione, i pociągają za sobą proporcjonalne wyrzeczenie. Natomiast domagając się zbyt wiele, nic się nie zyska. Osoba, skoro tylko będzie mogła uwolnić się od władzy, prawdopodobnie przestanie dobrze czynić.

AL 271.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

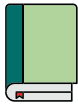
Radujcie się zawsze w Panu: jeszcze raz powtarzam: radujcie się! Niech będzie znana wszystkim ludziom wasza wyrozumiała łagodność: Pan jest blisko! O nic się już nie martwcie, ale w każdej sprawie wasze prośby przedstawiajcie Bogu w modlitwie i błaganiu z dziękczynieniem. A pokój Boży, który przewyższa wszelki umysł, będzie strzegł waszych serc

Flp 4,4-9;
por. Mk 6,30-34;
Dz 2,41-47.

KKK 1829;
por. 425.

i myśli w Chrystusie Jezusie. W końcu, bracia, wszystko, co jest prawdziwe, co godne, co sprawiedliwe, co czyste, co miłe, co zasługuje na uznanie: jeśli jest jakąś cnotą i czynem chwalebny – to miejcie na myśli. Czyńcie to, czego się nauczyliście, co przejęliście, co usłyszeliście i co zobaczyliście u mnie, a Bóg pokoju będzie z wami.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Owocami miłości są radość, pokój i miłosierdzie. Miłość wymaga dobroci i upomnienia braterskiego; jest życzliwością; rodzi wzajemność; trwa bezinteresowna i hojna. Miłość jest przyjaźnią i komunią [...].

IV. LITERATURA

- Dessanti P., *Podręcznik dobrego wychowania*, tłum. A. Gryczyńska, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2009.
- Franciszek, *Posynodalna adh. «Amoris laetitia». O miłości w rodzinie*, Wydawnictwo M, Kraków 2016.
- Homplewicz J., *Etyka pedagogiczna. Podręcznik dla wychowawców*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2000.
- Jan Paweł II, *Adh. Christifideles laici*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 2, *Adhortacje*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 221-294.
- Jan Paweł II, *Enc. Veritatis splendor*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 1, *Encykliki*, Wydawnictwo M, Kraków 2006, s. 453-526.
- Jeziorska J., *Szkolne pytania, czyli dylematy nauczania*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2001.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Minkowski A., *Gruby*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 265-267.
- Nouwen H.J.M., *Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój. Modlitwa, sprzeciw, wspólnota*, tłum. K. Stankiewicz, wyd. Salwator, Kraków 2006.

Nowak E., *Pajęczek na rowerze*, wyd. Greg, Kraków 2018.

Papieska Rada Iustitia et Pax, *Kompendium nauki społecznej Kościoła*, wyd. Jedność, Kielce 2005.

Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Skorowski H., *Solidarność*, w: *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A. Zwoliński, wyd. Polwen, Radom 2003, s. 471-477.

Starnawski W., *Prawda podstawą wspólnoty. Wychowawcza rola prawdy według Karola Wojtyły*, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2005.

Vecchi J.E., *Globalizacja. Na rozdrożach wychowania w miłości. Rozmowa z Vittorio Chiari*, tłum. J. Chapska, Wydawnictwo Salezjańskie, Warszawa 2005.

FILM EDUKACYJNY

Radość ze wspólnoty szkolnej

<https://youtu.be/lhnOFFf5D2g>

